

застосування як загальнонаукових методів, так і методів конкретних наук – історії, політології, філософії.

У роботі показано, що законодавчі традиції державно-церковних відносин досліджуваного періоду були започатковані в перше пореволюційне десятиліття й залишилися в спадок періоду змінення та еволюції тоталітарного режиму. Відповідного висновку автор дійшов, проаналізувавши зміст перших радянських законодавчих та нормативних актів. Радянське законодавство, маючи зовні ліберальний зміст, насправді руйнувало церковну ієрархічну структуру. На думку автора, законодавче забезпечення партійно-радянської політики в релігійній сфері завжди відіграло відверто підпорядковану роль у здійсненні цієї політики. Зміни політичної лінії не лише не супроводжувалися ухваленням базового закону чи доповненнями до нього, а більше того – визначалися спочатку одноосібно (Й.Сталіним), пізніше – вузьким колом вищого керівництва країни, транслювалися через партійні постанови й деталізувалися в численних підзаконних актах. Практика ж їхнього застосування мала ще більш обмежувальний характер. У зв'язку з цим автор говорить про реальність існування своєрідного радянського “звичаєвого права” – комплексу заборон релігійним громадам, які не передбачалися жодними офіційними підзаконними актами.

Зважаючи на поліконфесійність релігійно-церковного середовища України, заслугоує на увагу проведений у роботі порівняльний аналіз моделей політики радянського режиму щодо всіх головних суб'єктів конфесійної сцени досліджуваного періоду: Руської православної церкви, греко-католицької, римо-католицької, реформатської церков, протестантських деномінацій, іудейських спільнот, інших етноконфесійних утворень. Установивши сутність кореляту між національною та релігійною політикою КПРС і Радянської держави в УРСР, В.Войналович обґрунтовує висновок про те, що політика стосовно національних меншин фокусувалася на блокуванні

інтеграції етнічного й релігійного чинників, роз'єднанні релігійної активності з виявами національної самосвідомості, а також на викоріненні релігійних форм організації національного життя й національних форм маніфестації релігійних почуттів.

Проведений усебічний аналіз особливостей релігійної політики в Україні дав змогу В.А.Войналовичу дійти важливого наукового висновку: проблеми, закладені партійно-радянською політикою в 1940–1960-х рр., значною мірою сформували конфігурацію релігійно-суспільних відносин в умовах незалежної України та винятково небезпечний потенціал “відкладеної деструкції”, актуалізація якого відбулася, починаючи з кінця 1980-х років, коли міжправославний і православно-греко-католицький конфлікти почали реально загрожувати підвалинам громадського спокою країни. Анемічність структур традиційних для України церков зумовила їхню низьку конкурентоспроможність перед тиском закордонних місіонерських інституцій та новітніх релігійних рухів. Без урахування та подолання цих наслідків, на переконання автора, не можуть бути сформульовані відповідні політичні рішення та ефективно реалізовані головні завдання політики української держави в релігійній сфері на сучасному етапі.

Про працю В.А.Войналовича можна говорити ще багато, зважувати авторські позиції і висновки, погоджуватися з його думками чи опонувати їм. Однак вона безсумнівно є вельми вдалою науковою розвідкою, оскільки відкриває перед дослідниками нові можливості для практичного й теоретичного пошуку, удосконалення існуючих концепцій. Фактологічна насиченість і об'єктивність у висвітленні порушених питань, наявність значної кількості маловідомого й невідомого матеріалу дають підстави визнати її необхідною сучасній історичній і політичній науці, потрібною не тільки фахівцям, а й широкому загалу читачів.

Василь Марчук.

ХРОНІКА

14–15 жовтня 2005 р. в Інституті історії і політології Прикарпатського національного університету відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція “Політичні партії і вибори в Україні: історія та сучасність”. Цей науковий захід пройшов у рамках науково-методологічного проекту “Партійна та виборча система України: українські реалії та європейський досвід”, що його реалізовує Прикарпатський центр політичних та євроінтеграційних досліджень.

У роботі конференції брали участь такі установи та організації: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківська обласна державна адміністрація, Прикарпатський центр політичних та євроінтеграційних досліджень, Верховна Рада України, Українська академія політичних наук, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний лінгвістичний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Львівський національний університет імені Івана Франка, Ужгородський національний університет, Волинський державний університет імені Лесі Українки, Інститут виборчого законодавства, Інститут глобальних стратегій, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Прикарпатський юридичний інститут МВС України, Інститут менеджменту та економіки “Галицька академія”, Інститут управління природними ресурсами.

За два дні роботи конференції вітчизняними науковцями було виголошено 83 наукових доповіді та повідомлення.

Учасників конференції привітали ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, чл.-кор. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, проф. Богдан Остафійчук, голова Івано-Франківської обласної ради Василь Брус, голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації Роман Ткач і міський голова Івано-Франківська Зіновій Шкутяк.

На пленарному засіданні наукові доповіді виголосили провідні вітчизняні вчені-політологи, історики та громадські діячі – Федір Кирилюк, Юрій Ключковський, Вадим Карасьов, Михайло

Рябець, Віктор Котигоренко, Микола Кугутяк, Олександр Добржанський, Василь Марчук, Юрій Шведа, Богдан Ярош, Анатолій Романюк.

Працювало три секції: “Історія та теорія політичних партій України та зарубіжних країн” (керівник – д-р істор. наук, проф. Б.П.Савчук; секретар – канд. істор. наук, доцент І.С.Монолатій); “Вибори і виборчі технології в сучасному демократичному процесі” (керівник – д-р політ. наук, проф. В.І.Бурдяк; секретар – канд. істор. наук, доцент В.Ю.Штерн); “Взаємодія партійних і виборчих систем України: витоки, становлення, перспективи” (керівник – д-р іст. наук, проф. І.В.Срібняк; секретар – канд. політ. наук, доцент В.Й.Климончук).

Робота конференції закінчилася прийняттям спеціальної ухвали, в якій учасники наукового форуму звернулися до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з конкретними пропозиціями щодо реформування політичної системи України.

Василь Марчук.

4–6 травня 2006 р. в Інституті історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на підставі наказів Міністерства освіти і науки України (наказ №716 від 13 грудня 2005 р.) і ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (наказ №37 від 16 лютого 2006 р.) було проведено II етап Всеукраїнської студентської олімпіади 2005/2006 н. р. зі спеціальності “Політологія”.

Журі очолив д-р істор. наук, проф., завідувач кафедри політології Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника В.В.Марчук. Його заступниками було визначено відомих учених-політологів – д-ра філос. наук, проф., академіка Української Академії політичних наук, завідувача кафедри історії і теорії політичних наук та філософії Міжрегіональної академії управління Ф.М.Кирилюка і д-ра політ. наук, проф. кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка В.М.Денисенка.

Відповідальний секретар – канд. істор. наук, доц. І.С.Монолатій.

До складу журі ввійшли провідні українські вчені-політологи – д-р політ. наук, проф. О.В.Бабкіна (Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова), д-р політ. наук, проф. В.І.Бурдяк (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича), а також компетентні науковці-практики – канд. істор. наук, доц. К.Ю.Галушко (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), канд. політ. наук, доц. М.М.Гон (Рівненський державний гуманітарний університет), канд. істор. наук, доц. В.Ф.Кокорський (Донецький національний університет), канд. наук з держ. управління, доц. А.В.Мазак (Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу), канд. істор. наук, доц. І.С.Монолатій (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника), канд. політ. наук, доц. М.Ф.Москалюк (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника), канд. політ. наук, доц. Ю.І.Остапеч (Ужгородський національний університет), канд. геогр. наук, доц. Р.Р.Сливка (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) і канд. політ. наук, доц. Ю.Р.Шведа (Львівський національний університет імені Івана Франка).

У міжвузівському змаганні взяло участь 36 учасників із 15 ВНЗ України, які навчалися на спеціальності “політологія”. Студенти представляли Дніпропетровський національний університет, Донецький національний університет, Волинський державний університет імені Лесі Українки, Запорізький національний університет, Кам’янець-Подільський державний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем’янчука, Міжрегіональну академію управління персоналом, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Рівненський державний гуманітарний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

За результатами індивідуального змагання журі визначило трьох переможців олімпіади.

Дипломами МОН України були нагороджені: Олексій Якубін (149 балів) (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) за зайняте перше місце (керівник – д-р філос. наук, проф. Ф.М.Кирилук), Андрій Татарин (138 балів) (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) за зайняте друге місце (керівник – д-р істор. наук, проф. В.В.Марчук) і Ольга Зелінська (136 балів) (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) за зайняте третє місце (керівник – д-р політ. наук, проф. В.І.Буряк). Заохочувальним дипломом МОН України було нагороджено Катерину Малайчик (Донецький національний університет) за оригінальне й нестандартне розв’язання завдань (керівник – канд. істор. наук, доц. В.Ф.Кокорський).

Заохочувальні грамоти журі отримали Олексій Чалий (Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ) і Андрій Косьмина (Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди).

У командному заліку перше командне місце посіла команда Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (студенти IV курсу спеціальності “політологія” – Тетяна Васишин, Андрій Татарин, Мар’яна Юрив) (77,7%), другі місця відповідно – Київський національний університет імені Тараса Шевченка (65,6%), Донецький національний університет (61,8%), Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (61,0%), треті місця – Львівський національний університет імені Івана Франка (57,2%), Дніпропетровський національний університет (52,2%) і Міжрегіональна академія управління персоналом (51,3%).

Олімпіада була проведена чітко й злагожено. До Мандатної та Апеляційної комісії скарг та апеляцій не надійшло.

Іван Монолатій.

26 червня – 1 липня 2006 р. в Інституті історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника спільно з Прикарпатським центром політичних та євроінтеграційних досліджень та Івано-Франківською обласною державною адміністрацією пройшла Перша Академія європейської демократії.

До Оргкомітету ввійшли член-кореспондент НАН України, ректор університету Богдан Остафійчук (голова), академік АВШ України, директор Інституту історії і політології, доктор історичних наук, професор Микола Кугутяк (заступник голови), проректор університету з наукової роботи, професор Іван Миронюк (заступник голови), завідувач кафедри політології, доктор історичних наук, професор Василь Марчук (керівник проекту). Координатор проекту – кандидат історичних наук, доцент кафедри політології Микола Генік.

До участі в роботі Академії було запрошено голову Івано-Франківської обласної ради Ігоря Олійника, міського голову Івано-Франківська Віктора Анушкевичуса, народних депутатів України – Юрія Ключковського й Романа Князевича, першого секретаря Посольства України в Республіці Польща Ігоря Цепенду, доктора політичних наук, члена-кореспондента НАН України Юрія Левенця, кандидата філософських наук, професора Володимира Кафарського, доктора політичних наук, Віктора Котигоренка, доктора політичних наук, професора Віктора Денисенка, доктора філософських наук, професора Федора Кирилюка, доктора філософських наук, професора Сергія Рядова, редактора журналу “Політичний менеджмент” Юрія Шайгородського та ін.

Урочисте відкриття Академії відбулося 26 червня 2006 р. інаугураційною лекцією “Українська політика: традиційний вибір між Сходом і Заходом”. Того ж дня відбувся круглий стіл “Євроінтеграційні прагнення України в контексті електоральних очікувань”.

27–30 червня відбулися дискусії, тренінги, колоквиуми, дебати та ігрова модуляція, які входили до навчального блоку Першої Академії європейської демократії.

Учасникам Академії запам’яталися дискусія “Регіональні особливості українських виборів”, лекція “Особливості євроінтеграційних процесів у Центрально-Східній Європі”, колоквиум “Українська дилема Схід-Захід на фоні результатів парламентських виборів”, ігрова модуляція “Роль євро регіонів у формуванні європейської ідентичності”.

Багато цінного було почерпнуто з тренінгу “Трансформація політичних цінностей європейців у контексті глобалізації” та дебатів “Поліетнічність і толеранція: порівняльний аналіз досвіду Західної і Центрально-Східної Європи”. Надзви-

чайно цікавим виявилися семінар “Проблема консолідації українського суспільства на фоні інтеграційних викликів”, лекція “Перспективи польсько-українського стратегічного партнерства в об’єднаній Європі”.

28 і 30 червня відбулися презентації й обговорення проектів слухачів Академії: “Трансформація політичних цінностей у процесі постмодернізації та демократизації суспільства” (Ганна Васик, Київ); “Особливості трансформації виборчої системи сучасної України” (Андрій Татарин, Івано-Франківськ); “Особливості функціонування ЗМІ в процесі трансформації демократичних процесів в Україні” (Наталія Марчук, Івано-Франківськ); “Політико-правові засади децентралізації влади та розвитку місцевого самоврядування в Україні” (Олена Березовська, Івано-Франківськ); “Рада Європи і трансформація демократичних процесів в Україні” (Юрій Тиркус, Івано-Франківськ); “Роль політичної віри в процесі легітимації влади” (Олена Супруненко, Київ); “Демократизація: український варіант” (Василь Кобильник, Кам’янець-Подільський); “Гносеологічні підстави аналізу політичного порядку” (Тетяна Семенченко, Дніпропетровськ); “Місце націоналізму в умовах глобалізації” (Тарас Лутчин, Івано-Франківськ); “Товариство “Руська Бесіда” як база для українського державотворення на Буковині” (Сергій Добржанський, Чернівці); “Суть та основні засади стратегічного партнерства в зовнішній політиці України” (Андрій Пивоваров, Чернівці); “Вчення В’ячеслава Липинського про національну еліту як головний суб’єкт соціально-історичного розвитку та місце еліти в українському суспільстві” (Ігор Петренко, Київ); “Росія – проект “Антизахід”? Екскурс в історію” (Антоніна Сіротова, Ужгород).

На завершення Першої Академії європейської демократії її учасники – студенти провідних українських університетів – отримали спеціальні дипломи та збірник праць Академії “Студії Академії Європи. *Studia Academiae Europaeum*” (Гол. ред. В.В.Марчук, відпов. ред. І.С.Монолатій. – Івано-Франківськ: Прикарпатський центр політичних та євроінтеграційних досліджень, 2006. – 102 с.).

Микола Генік.